

Arto Paasilinna

ROZTOMILÁ TRAVIČKA

**ROZTOMILÁ
TRAVIČKA**

Aarto Paasilinna

**ROZTOMILÁ
TRAVIČKA**

*Z fínčiny preložila
Zuzana Drábeková*

slovarť

Copyright © Arto Paasilinna and WSOY
First published in Finnish by Werner Söderström Ltd. (WSOY)
in 1988 with the original title Suloinen myrkynkeittäjä
Published by arrangement with Bonnier Rights Finland,
Helsinki, Finland
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2017
Translation © Zuzana Drábeková 2017

ISBN 978-80-556-1326-0

The translation of this book was supported
by FILI – Finnish Literature Exchange.
Preklad tejto knihy láskavo podporilo
FILI – Centrum fínskej literatúry.

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie
reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, nijakými prostriedkami,
ani elektronickými, ani mechanickými a ani vo forme fotokópií,
nahrávok, prostredníctvom súčasného a ani budúceho
informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho
písomného súhlasu vydavateľa.

Prívetivá starenka v malebnej vidieckej krajine – aký to lúbezný pohľad!

Na dvore červenej chalúčky sa zvíjala drobná starenka a žltou krhlou kropila záhon sirôtok pri stene. Nad hlavou jej po jasnom nebi poletovali švitoriace lastovičky, bzuchali čmeliaky, na trávniku podriemkavala lenivá mačka.

Obďaleč na kraji lesa stála malá sivá budova sauny, z jej komína sa vznášal modrý dym. Na kryte studne pri cestičke vedúcej k saune boli dve červené plastové vedrá.

Starý dvor bol krásny, udržiavaný. Dvesto metrov smerom na juh sa črtala iná dedina, zopár väčších domov, skleník, stodola a chlievy, za humnami zhrdzavené vraky áut, sčasti zarastené žihľavou. Od dediny doliehalo otravné vrčanie mopedov a odkiaľsi z diaľky dunenie vlaku.

Bolo to na severe okresu Siuntio, v zapadnutej dedinke Harmisto, v ktorej bol iba jeden obchod, pošta, družstevná poisťovňa, zhrdzavená továrenská hala a zo tridsať gazdovstviev. Do Helsínk bolo odtiaľ asi päťdesiat kilometrov.

Stará žena nanosila do sauny niekoľko vedier vody. Cestou od studne si musela zopár ráz oddýchnuť. V saunovej pecku pod kotlom s vodou rozdúchala oheň a stiahla záklopku.

Na prvý pohľad sa mohlo zdať, že žena pochádza z tejto dediny, celý svoj dlhý život prežila vo svojej chyži a posledné bezstarostné dni jesene života trávi teraz vysedávaním v izbietke, pestovaním sirôtok a kŕmením mačky.

Ale kdeže. Na útlych prstoch starej ženy nebol jediný mozol'. Jej ruky nepoznali drinu na poli počas žatvy ani nedojili kravy v chlievoch veľkostatkov. Vlasy si česala na mestský spôsob, biele kadere jej pôvabne splývali na útle ramená. Starenka mala oblečený svieži modro-bielo pruhovaný bavlnený plášť. Pripomínala skôr statkáрку na letnom byte, než vdovu po roľníkovi, sužovanú lupinami a kŕčovými žilami.

Starenka si bola dnes v družstevnej sporiteľni v Harmiste vyzdvihnúť dôchodok. Človek by si myslel, že peniaze v takýto krásny letný deň starej panej pozdvihnú náladu, ale nebolo to tak. Starká tieto dni z duše nenávidela; vždy, keď si vybrala dôchodok, musela totiž prijať nepríjemných hostí z Helsínk. Dialo sa tak už mnoho rokov, každý mesiac.

Len čo si na to starenka pomyslela, zmocnila sa jej depresia. Bezradná sa usadila do záhradnej hojdačky, mačku si vzala do náručia a unaveným hlasom povedala:

– Pánboh ma ochraňuj pred výplatami dôchodku.

Starenka uprela znepokojený pohľad na dedinskú cestu, po ktorej návštevníci z Helsínk zvyčajne prichádzali, a dostala chuť zakliať ako kočiš, ako drsný dôstojník, no neurobila tak, lebo bola kultivovaná stará vdova. Pohľad jej však stvrdol a v očiach sa jej zablysla temná nenávisť. Mačke sa zježil chvost, aj tá hľadela na cestu.

Stará žena nasledovaná mačkou nahnevane vykročila k saune. Rozpálila ju dobiela a potom tresla záklopkou tak zúrivo, až z boku komína popadala omietka priamo na veľko saunového kotla.

Táto drobná stará dáma je pani plukovníková Linnea Ravasková, rodená Lindholmová. Narodila sa v Helsinkách v roku 1910. Ovdovela v roku 1952. Manžel plukovník Rainer Ravaska ju opustil v tom roku, keď sa v Helsinkách konala olympiáda. Teraz, na dôchodku, žije pani Linnea Ravasková v dedine Harmisto v okrese Siuntio v malej čerenej chalúpkе, v ktorej jedinou vymoženosťou modernej doby je elektrický prúd. Vedie skromnú domácnosť osamelej ženy, okrem seba a mačky by nemala živiť nikoho iného. Také ideálne to ale nie je. Pani plukovníková je na tom oveľa horšie.

Traja mladí muži plní síl sa rútia ukradnutým červeným osobným autom po turkuskej diaľnici smerom na západ. Práve mínajú Veikkolu. Takto popoludní je v aute horúco. Za volantom sedí najmladší z nich, dvadsaťročný Jari Fagerström, vedľa neho o desať rokov starší Kauko Nyysönen, prezývaný Kake a na zadnom sedadle tretí muž, Pertti, čiže Pera Lahtela, ktorý môže mať asi dvadsaťpäť. Muži sú oblečení v džínsoch a pestrofarebných prepotených tričkách so znakmi amerických univerzít. Na nohách majú tenisky. V aute to páchne potom a zvetraným pivom.

Mladí borci sa idú k babičke saunovať.

Pri odchode z Helsínk sa trocha pochytili pre auto, ktorým sa vezú. Kauko Nyysönen kumpánom vyčítal, že ho ukradli. Prečo nemôžu na vidiek cestovať autobusom? Nemusia predsa na každú trošku dlhšiu cestu ukradnúť nové auto. Tieto zbytočné somárstva im raz zrátajú a budú si ich musieť odsedieť, a podľa Kakeho nestojí za to pre takúto cestovateľskú vášeň hniť vo väzení.

Vodič Jari Fagerström a Pertti Lahtela, sediaci na zadnom sedadle, však nemajú chuť sa v tejto horúčave pariť v autobuse. Prečo sa nezviezť autom, keď majú možnosť?

Nedaleko Veikkoly sa rozhovor zvrhol na vrany, ktoré na niekoľkostometrových úsekoch postávali na kraji diaľnice, akoby na niečo čakali. Čo asi hľadajú? Vznikli dve teórie. Podľa Nyysöнена tam vrany prichádzajú zbierať drobné kamienky, pomocou ktorých jedna časť ich žalúdka, ktorá sa volá svalnatý žalúdok, rozosiela potravu. Ostatní dvaja muži sa mu vysmievali, o takom niečom nikdy nepočuli, určite nie v prípade vrán. Podľa nich si tieto mrchožrúty rozdelili diaľnicu na niekoľkostometrové úseky a hliadkovali, aby si mohli pochutnať na mŕtvolách zrazených drobných zvierat.

Kake, ktorý bol so svojou kamienkovou hypotézou prehlasovaný, radšej zmenil tému. Svojich kumpánov zaprisahal, aby sa – keď dorazia na miesto – správali ako ľudia. Už má plné zuby tých všemožných patálií na podobných výletoch. Koniec koncov, idú na vidiek navštíviť jeho drahú babičku. Nesmú zabúdať, že je to už stará dáma.

Tí dvaja mali podozrenie, že sa Kake bojí, aby babka nedostala infarkt a nevyplúla dušu priamo pred ich očami. Nyysönenovi však pripomenuli, že to on chodí každý mesiac za babičkou do Harmista a potom tam vystrája tak, že o jeho výtržnostiach sa hovorí po celých Helsinkách. Kdeže oni, oni sú mimo obliga!

Nyysönen na to utrúsil, že babka z Harmista vlastne ani nie je jeho pravá babička. Bola manželkou brata jeho matky, čiže strýkova žena... Takže akási teta alebo niečo také, – vysvetľoval. Ale nie vlastná babička, aj keď je taká strašne stará.

Nyysönen sa potom začal vystatovať, že jeho strýko bol ozajstný plukovník, svojho času ostrý chlapík, aj na fronte bojoval tam, kde šlo najviac do tuhého, Rusáci o ňom

dodnes hovoria len šeptom, hoci dedko už zomrel aspoň pred sto rokmi.

Jari Fagerström a zo zadného sedadla Pertti Pera Lahtela zahlásili, že je im nejaký mŕtvy plukovník ukradnutý a že by všetkých lampasákov najradšej poslali do riti.

V podobne vulgárnom tóne sa niesol celý ich rozhovor. Neslušné výrazy používali s takou ľahkosťou, že slová strácali svoj pôvodný význam a stávali sa len pomocnými vypchávkami, ktoré slúžili na okorenenie reči.

Keď zišli z diaľnice na vedľajšiu cestu, začal sa Kake Nyysönen zaujímať, kde kamoši auto ukradli a kde ho chcú nechať. Oznámil im, že s touto poslednou krádežou nechce mať nič spoločné. Nerád sa zaoberal malichernosťami a krádeže áut boli podľa neho presne tento prípad.

Jari Fagerström odpovedal, že auto pochádza z centra Helsínk, z Novozemskej ulice. Zopár dní si s ním jazdí a potom ho niekde zabudne. Neoplatí sa nechávať si jedno auto pridlho. Nebolo by od veci ho pozajtra rozmlátiť niekde na vakovisku, alebo s ním vraziť do nejakej borovice. Jari demoloval autá s veľkým potešením. A Nyysönen môže byť rád, že sa vezie zadarmo.

V dedinskom kráme v Harmiste si kumpáni kúpili dvanásť fliaš piva a desať litrov benzínu. Zatiaľ čo vedúci obchodu odmeriaval benzín, Pera potiahol zo stojana pri pokladnici päť škatuliek cigariet. Jari odviedol pozornosť personálu tým, že začal v príhodnej chvíli hulákať pri pulte s mäsom, dožadoval sa salámy, takže pokladníčka musela ísť na chvíľu k nemu. V aute sa potom Pera zlostil, že v tom zhone ukradol nesprávnu značku cigariet.

Kauko Nyysönen si spomenul, že babičke zabudol kúpiť kyticu. Väčšinou mal so sebou kvety, alebo aspoň tabuľku čokolády pre Linneu Ravaskovú. Kake sa v istom

zmysle považoval za džentlmena. Navyše kvety pre dámu nie sú nikdy na škodu.

Jari Fagerström zastavil auto pri železničnej trati na rohu starej opustenej nádražnej budovy. Pri stene rástli divé ruže; Fagerström vylovil z vrečka vyskakovací nôž a odrezal ním z krika za kyticu najkrajších kvetov.

– Bohatstvo, aká krásna bukréta, – nadchýnal sa.

Potom sa už rútili kľukatou štrkovou cestou priamo na dvor pani plukovníkovej Linney Ravaskovej, len im tak kamienky odletovali od kolies. Ešte šťastie, že neprešli mačku.

Kauko Nyysönen podal vydesenej Linnei Ravaskovej bohatú kyticu ruží. Predstavil tete svojich spoločníkov. Jari Fagerström a Pertti Lahtela postávali s rukami vo vreckách obďaleč, ale keď ich Nyysönen trochu postrčil, napadlo im ruky z vreciek vytiahnuť a podať ich starej pani plukovníkovej.

– Je tu niekde chladnička? – zaujímal sa Pera, v ruke s taškou s pivom.

Vošli do chalúčky, v ktorej bola len jedna izba a kuchyňa. Steny boli pokryté starými tapetami s veľkým kvetinovým vzorom, celkom vzadu pri stene stála široká stará manželská posteľ, ktorá pamätala priestrannejšie izby, a uprostred miestnosti trónila veľká kožená pohovka a dva mohutné ušiaky. Nič iné by sa už do malej izbičky nezmestilo. Na oknách viseli záclony lemované čipkami, aj tie pochádzali z veľkého bytu v meste z čias, keď ešte Linnea Ravasková bývala s manželom v helsinskej štvrti Töölö.

Pera vykladal pivo do chladničky v kuchyni. Potom sa vrátil do izby a čudoval sa, že nikde nenašiel nič slané pod zub. Iba haringy a konzervu s potravou pre mačky.

Bol trochu hladný. Nie je tu niekde komora, alebo kde vlastne stará pani skladuje jedlo?

Linnea Ravasková si povzdychla, že na údeniny peniaze nemá, ale môže hosťom uvariť kávu.

O kávu nikto nestál, tú mládenci už vraj dnes mali, ale vianočkou by nepohrdli. Po chvíli, keď pivo v chladničke vychladlo, sa partia pustila do jedla. Ládovali do seba nakrájanú vianočku a zapíjali ju pivom. Linney sa spýtali, či vianočku upiekla sama, je naozaj dobrá. Nie, kúpila ju v obchode, pečenie ju veľmi nebaví, odpovedala.

– Ani nás, – chechtali sa hostia.

Nyyssönen potom kumpánov vyzval, aby na chvíľu vyšli von, rád by sa s Linneou porozprával medzi štyrmi očami.

Keď Lahtela s Fagerströmom vypadli na dvor, Linnea sa Kauka spýtala, čo sú tí dvaja zač. Vyzerajú ako gauneri, nie sú to nejakí kriminálnici?

– Nemal by si sa stýkať s takými darebákmi, Kauko, – dohovárala mu starenka.

– Prestaň trepať, Linnea, kamoši sú v pohode a napokon, sú to moji kamoši, nie tvoji. Vyzdvihla si si dôchodok?

Linnea Ravasková s povzdychom vytiahla z kabelky obálku a podala ju synovcovi svojho nebožtíka muža. Kauko Nyyssönen obálku roztrhol a vytiahol z nej zväzok bankoviek. Skôr než si ich uložil do peňaženky, starostlivo ich prerátal. Vyzeral nespokojne, narietal, ako je to málo. Dôchodky vo Fínsku sú veľmi nízke, bránila sa Linnea Ravasková, a na rozdiel od platov sa nevalorizujú.

Kauko Nyyssönen mal rovnaký názor. Dôchodky sú skutočne šialene nízke. Je to neslýchaná sociálna nespravodlivosť. To sa dnes už aj vdova po plukovníkovi mu-

sí uspokojiť s takou mizernou almužnou? Pri pomyslení na túto do neba volajúcu krivdu sa Nyysönen rozohnil. Plukovník Ravaska bojoval v čerthovie koľkých vojnách, stovky ráz riskoval za vlast' život a toto má byť vďaka? Škoda hovoriť, celý sociálny systém je v tejto krajine zarsatých pupkáčov na hovno.

Linnea Ravasková sa pozastavila nad slovnou zásobou svojho príbuzného, ten však na to nedbal, iba sa spýtal, či je sauna pripravená. Dobré padne ísť trochu do pary. Pozrel oknom na dvor a videl, ako Lahtela s Fagerströmom zahnali mačku na jabloň a teraz do nej dlhou tyčou štu-chajú, aby ju zase dostali dolu. Nyysönen vyšiel von a dal Jarimu Fagerströmovi niekoľko sto mariiek a prikázal mu, aby priniesol pálenku. Potom pôjde do sauny.

– A Linnei kúp likér, – šepol mu.

– Pre mňa nie, ďakujem, – rýchlo odmietla starénka.

Jari sa nenechal dvakrát prosiť. Motor zavrčal a auto zmizlo v oblaku prachu.

Lahtela hádzal do mačky kamene, aby ju dostal zo stro-mu, ale keď ho Linnea úpenlivo prosila, aby jej mačku prestal kameňovať, skončil s tým.

– No tak dobre, pre mňa za mňa, nech si tá hlupaňa tr-čí na strome hoci aj do Vianoc, – zahundral, ale po mač-ke, ktorá prskala v konároch jablone, ešte naposledy ho-dil kameň.

Keď neskôr popíjali v saune, začal Nyysönen vychva-ľovať svoju skvelú tetu. Poznajú snáď kamoši inú babku, ktorá by takto pomáhala príbuznému v núdzi? Kdeže, Jari a Pera sa kedysi nemohli ukázať na oči ani vlastným mat-kám. Uňho je to čosi iné, ale veď on aj pochádza z lepšej rodiny. Nie všetci sa môžu napríklad pochváliť, že majú v rodine plukovníka.

Kumpáni Nyysönenovi pripomenuli, že ak sa nemýlia, jeho otec bol nejaký harmonikár a potulný komediant z provincie Savo, ktorého kríza doviedla do Helsínk, kde sa potom niekde na periférii uchľastal na smrť. Kakeho to trochu našťvalo a začal vysvetľovať, že jeho otec pochádzal z východočínskeho veľkostatku a ich rodina má priezvisko Nyysönen podľa gréckeho boha vína Dionýza. Mama zasa pochádza z významného vojenského rodu, a preto by kamoši mali držať hubu, ak po nej nechcú dostať. Lahtela a Fagerström však omieľali stále dokola, že babka Ravasková rozhodne nedáva Nyysönenovi peniaze z lásky k príbuznému, ale preto, že ju k tomu synovec raz mesačne donúti, vždy po dôchodku, to je všade v Helsínkách známa vec. Ale čo koho do toho, niekto má jednoducho štigro, že má v rodine zazobanú a šibnutú vdovu, ktorú môže pumpnúť.

Takmer sa preto pobili, ale vtom si Nyysönen spomenul na mačku na jabloni. Jeho teta je taká útlocitná, že sa nepatrí nechať mačku cez noc na strome.

A tak sa polonahí vybrali zo sauny, aby mačke pomohli dolu. Svorne schmatli záhradnú hojdačku, odvliekli ju pod strom a potom sa s búrlivým rehotom začali šplhať nahor. Konáre praskali, strom sa klátil, mačka prskala, muži jeden po druhom drúzgali dolu na trávu a na hojdačku, ktorá sa dolámala. Nakoniec sa Lahtelovi podarilo do koruny jablone vyšplhať. Rozdrapoval sa, že je Tarzan, hulákal na celú dedinu a triasol stromom, až kým mu mačka, od strachu celá bez seba, nespádla do nahého náručia. Lahtela ju schmatol za chvost a chystal sa úbohé zviera širokým oblúkom šmariť ďaleko na dvor, mačka sa však zo všetkých síl zakvačila do Lahtelových rúk a hrude, jej pazúry zanechávali na opilcovom nahom tele krvavé škrabance. Lah-

tela zvreskol od bolesti a s mačkou v náručí sa strepal dolu na rozbitú záhradnú hojdačku. Mačka trielila pod chliev a doškriabaný Lahtela sa ťažko zviechal na nohy. Bol naozaj rozčúlený.

– Toto ťa vyjde draho, babizňa jedna, – reval rozzúrený Lahtela na Linneu, ktorá zmeravená od hrôzy stála na verande svojej chalupy.

Lahtela sa vrhol smerom k stareнке, tá však rýchlo vkĺzla dnu a zamkla zvnútra dvere. Lahtela vytrhol kľučku, ale Nyssönenovi a Fagerströmovi sa ho napokon podarilo upokojiť.

– Pozrite, čo mi tá beštia urobila, – kvílił Lahtela. – Ja tú babu zabijem, toto si k nám nesmie nikto dovoľovať, to vám teda garantujem.

Nyssönen a Fagerström ho chlácholili a prinútili ho vrátiť sa do sauny. Majú tam pálenku ako prvú pomoc. Nyssönen sa ešte vrátil, zaklopal Linnei na okno a poprosil ju o náplaste. Linnea príbuzného pustila dnu, dala mu náplaste a držiac sa za srdce si šla ľahnúť. Nyssönen sa spýtal, čo ju trápi. Z Lahtelu nech si nič nerobí, Pera má horúcu hlavu a je trochu precitlivený. A to si babi ide ľahnúť takto za bieleho dňa?

– Kauko, tak som sa zľakla, až ma srdce rozbolelo. Dúfam, že nezostanete na noc. Bola by som rada, keby ste sa vrátili do Helsínek dnes, veď aj peniaze si už dostal.

Nyssönen odpovedal, že by to síce stálo za zváženie, ale zrejme to nepôjde, lebo Jari a aj všetci ostatní sú už takí nacenganí, že nikto nie je schopný šoférovať.

Keď Kauko Nyssönen s náplastami odišiel, Linnea Ravasková vstala z postele, zamkla vchodové dvere, z kabelky vybrala fľaštičku s liekmi, zo džberu v kuchyni si nabrala vodu a prehltla dve tablety. Zo sauny k nej doliehalo

hulákanie chlapov. Starenka vzdychajúc zatiahla závesy, prezliekla sa do nočnej košeľe a neistým krokom sa pobrala do postele. Zatvorila oči, no neodvážila sa zaspáť. Keby tak mala aspoň telefón, aby sa cítila bezpečnejšie, ale aj ten jej Kauko v zime predal. Linnea sa modlila, aby táto návšteva nedopadla rovnako ako všetky doterajšie.

Saunový večer trojice sa pretiahol do noci. Robili neuveriteľný hluk v saune, v prezliekarni aj na plošinke pred saunou, pili pálenku, hulákali, zápasili, behali nahí po dvore a rehotali sa ako blázni sebe aj svojim historkám.

Dôchodkyňa Linnea Ravasková sa uprostred toho všetkého usilovala zaspáť, ale nepravidelne búšiace srdce jej v tom bránilo. Linnea zvyčajne vychádzala so svojím srdcom dobre, málokedy ju trápilo, ale Kaukove pravidelné mesačné návštevy jej obracali život hore nohami. Linnea Ravasková už nebola mladá, narodila sa v roku 1910, čo znamenalo, že tento rok 21. augusta oslávi sedemdesiate ôsme narodeniny. V rovnaký deň sa narodili aj celebrity ako herečka Siiri Angerkoskiová, princezná Margaréta či legendárny swingový kapelník Count Basie. Margaréta je ešte stále mladá, ale Siiri a Count boli od nej starší, Siiri o osem a Count o šesť rokov. Obaja sú už po smrti... Na Siirin pohreb sa zo zvedavosti, vtedy ešte žila v Helsinkách, Linnea išla pozrieť. Mala krásny obrad!

Ako rýchlo ten čas letí! Život sa okolo Linney prehnal ako víchor. V mladosti pokladala všetkých, čo mali vyše tridsať, za starých. A potom zrazu aj ona oslávila tridsiatku, onedlho potom štyridsiatku a to ju znervóznilo, me-

dzitým zomrel Rainer, čo bola istým spôsobom úľava... A ani sa nenazdala, už mala päťdesiat a hneď vzápätí šesťdesiat a sedemdesiat a teraz jej už tiahne na osemdesiatku. V tomto veku sú roky rovnako krátke ako v mladosti mesiace, tie posledné roky akoby ubehli za dva týždne, leto za jeden, zima za druhý týždeň. Ak sa na vec pozeráme týmto spôsobom, akoby napredujúc v reálnom čase, mohla Linnea rátať nanajvýš s desiatimi týždňami života. Mala by zájsť do Helsínk k svojmu starému lekárovi Jaakkovi a spýtať sa ho, koľko rokov jej ešte zostáva. Jaakko Kivistö bol už od vojny rodinným lekárom Ravaskovcov, priateľ plukovníka Ravasku. Keď Linnea ovdovela, mala s Jaakkom dva roky vzťah, harmonický a civilizovaný. S lekármi je príjemné chodiť do postele už len preto, že majú vo veciach poriadok. Ich vzťah mal pre Linneu aj ďalšiu výhodu, aj teraz, po rokoch, mohla bezplatne využívať Jaakkove lekárske služby. Bol už takisto starec, iba o osem rokov mladší ako ona, ale Linnea Ravasková dôverovala lekárom starej školy, ktorí mali čas pozorne si vypočuť, čo pacientov trápi.

Okrem toho bol doktor medicíny Jaakko Kivistö dženltmen. Čo sa o Kaukovi Nyysönenovi a jeho kumpánoch povedať nedá.

O polnoci Linnea odcupkala do kuchyne, vypila pohár vlažnej vody a škárou medzi závesmi pozrela smerom k saune. Zábava tam bola v plnom prúde. Hulákanie opilcov bolo určite počuť až do susednej dediny. Linnea sa hanbila; prečo nemôžu oslavovať civilizovanejšie? Kedysi sa ľudia vedeli skvelo zabávať v medziach slušnosti, teda väčšinou, a najmä pred vojnou. Po vojne bola situácia zopár rokov výnimočná, oslavy bývali nepochybne drsnejšie, ale to vyplývalo z prehranej vojny, a nie z to-

ho, že by muži v tom čase boli vo svojej podstate neokrôchanci a hulváti.

Krátko po vojne sa plukovník Ravaska dozvedel, že sa ho chystajú obžalovať z ukrývania zbraní, a tak za posledné peniaze odcestoval do Brazílie, kde sa dobre uchytil v obchodnom svete. Už predtým totiž do Brazílie ušiel plukovníkov dobrý priateľ generál Paavo Talvela, ktorý svojmu spoluvojníkovi vybavil prácu v miestnej pobočke fínskej celulózky.

Vo Fínsku sa ľudia báli ruskej okupácie a veľa nechýbalo, aby sa stala skutočnosťou. Linnea si pamätala, ako sa ňou veľká komunistka Hertta Kuusinenová verejne vyhrážala. Linneu to vydesilo natoľko, že sa aj ona nalodila a odplávala za more za manželom do Ria de Janeiro. Tam len bývali oslavy, panebože! Aj keď majetku z pochopiteľných dôvodov veľa nemali, snažili sa v ťažkých časoch rozptýliť tým, že z času na čas organizovali úžasné stretnutia niekdajších príslušníkov európskych armád. V Južnej Amerike vtedy pôsobilo niekoľko fínskych vlastencov, medzi nimi aj vysokí dôstojníci ako napríklad Talvela, samozrejme, veľa Nemcov a zopár Maďarov a ďalších, ktorí vo vojne bojovali po boku Nemecka a po skončení vojny museli z Európy ujsť. Ale naozajstných fašistov tam Linnea nikdy nestretla, aj keď sa o nich šírili reči. Neobesili azda tých najhorších vojnových zločincov hneď po skončení vojny a zvyšok potom po norimberskom procese?

K politike cítila Linnea odjakživa odpor. Podľa nej bolo úplne zbytočné premieľať fínsko-nemecké bratstvo v zbrani ešte teraz, desiatky rokov po vojne.

Ale oslavy tam bývali bujaré, tie mala Linnea v živjej pamäti. Niekedy sa na nich strieľalo z pištolí do papie-